

KS. JERZY CHMIEL

PORTRET I TESTAMENT BIBLISTY PAUL BEAUCHAMP (1924-2001)

Un explorateur de la Bible
(Paul Ricoeur)

Z jezuitą Paul Beauchampem spotkałem się na dwóch płaszczyznach. Najpierw jako student Biblicum w Rzymie, uczęszczałem na jego kurs specjalny hebrajskiego bibl. (tzw. *lectio cursiva*, 1963-64), kiedy moją relację do wykładowcy regulował – rzecz zrozumiała i normalna – model: profesor vs. student. Potem, po latach, spotykałem się z nim z okazji kongresów czy sesji biblijnych, kiedy można było swobodnie porozmawiać bez stresu egzaminacyjnego. A rozmówcą Paul Beauchamp był świetnym: cierpliwy, delikatny, rzeczowy.

Zdecydowałem się napisać niniejszy szkic nie jako nekrolog, lecz jako szkic do portretu biblisty, może nie najbardziej znanego, ale klasyka egzegezy biblijnej, który w swych pracach zostawił nam rodzaj testamentu poszukiwacza biblijnego (*explorateur de la Bible*), jak określił go Paul Ricoeur¹. Cieszę się, że niniejszy esej mogę zadeedykować Czcigodnej Siostrze Profesor Ewie Jezierskiej, od wielu lat poszukującej w Biblii.

---

¹ Zob. P. Beauchamp, *Testament biblique*. Preface de Paul Ricoeur, Paris 2001, s. 7. Ricoeur nie ukrywa, że skorzystał wiele z przemysłów Beauchampa w swojej książce, napisanej wspólnie z Andre Lacocque, „Myśleć biblijnie” (polski przekład Wyd. Znak, Kraków 2003).

PORTRET BIBLISTY

Nie chcę pisać życiorysu biblisty. Nazywam to portretem może dlatego, że on sam starał się przedstawić postaci biblijne w formie literackich portretów².

Paul Beauchamp przyszedł na świat 28 lipca 1924 roku w Tours, w mieście o bogatych tradycjach: jeden z pierwszych ośrodków chrześcijańskich w Galii (biskupi: św. Marcin, Grzegorz z T.). Niewątpliwie zawdzięczał on wiele tradycji miejsca urodzenia. A że Tours jest jednym z ośrodków winiarstwa we Francji, owa tradycja była podlana winem dobrego smaku, humoru i życzliwości. Takim był Paul.

W wieku lat 17 wstąpił do nowicjatu Towarzystwa Jezusowego w Laval. Po studiach filozoficzno-teologicznych w słynnym Fourvière został w roku 1957 skierowany na studia do Rzymu, w Pontificio Istituto Biblico. Uzyskał tam licencjat biblijny (1959) i zabrał się do pisania doktoratu. Wiadomo, że doktorat na Biblicum to sprawa dłuższego okresu, więc po licencjacie wykładał egzegezę biblijną w wydziale teologicznym SJ w Chantilly (1960-62) i w samym Biblicum (1962-64). Tam też obronił tezę doktorską (1966) pt. „Le principe de séparation et de différenciation dans la cosmologie de l’Ancien Testament partir de Gn 1-2,4a” z wynikiem „summa cum laude”. Promotorami tezy byli dwaj wybitni znawcy Starego Testamentu: William Moran SJ i Luis Alonso Schökel SJ.

Potem przyszły lata pracy dydaktycznej w wydziale teologicznym SJ we Fourvière (Lyon: 1965-74) i w Centre Sèvres (Paryż: 1974-94). Pełen energii był jednak P. Beauchamp słabego zdrowia; pewnego razu zdawało się, że dni jego są już policzone. Jednak dobry Bóg pozwolił mu jeszcze działać i jeździć na zjazdy naukowe. W wyniku ciężkiej choroby zmarł w Paryżu 23 kwietnia 2001 roku.

Spuścizna egzegetyczna P. Beauchampa jest znacząca. Wybierzmy najważniejsze tytuły:

---

² Zob. P. Beauchamp, *Cinquante portraits bibliques*, Paris 2000. Polski przekład: *Pięćdziesiąt portretów biblijnych*, Wyd. WAM, Kraków 2001. W książce zostały pomieszczone rysunki Pierre’a Grassignoux, oddające poszczególne postaci biblijne w sztuce chrześcijańskiej. Pewnie dlatego autor nazwał swoje analizy portretami.

Dane biograficzne zaczerpnąłem z nekrologu pomieszczonego w „Yinea electa”. *Bolletino informativo della Associazione ex-alumni/e del Pontificio Istituto Biblico*, Koma, num. 1, anno 2001, s. 24-

- Création et séparation. Etude exégétique du chapitre premier de la Genèse (Bibliothèque de Sciences religieuses)/, Bruges 1969;
- L'un et l'autre Testament. I. Essai de lecture, II. Accomplir les Ecritures, Paris 1977 i 1990;
- Psaumes nuit et jour, Paris 1980;
- Testament bibliaque, Paris 2001³

Przyjaciel Beauchampa, biblista Alain Marchadour napisał o nim w nekrologu: „był to jeden z biblistów francuskich najbardziej wpływowych w dziedzinie historii biblijnej, literackiej i teologicznej okresu posoborowego⁴”

TESTAMENT BIBLISTY

Nie ma biblistów uniwersalnych. Każdy, kto zajmuje się zawodo-wo Biblią, ma swoją specjalizację – nieraz przez całe życie, a w każdym razie posiada swoisty charakter poszukiwań. Paul Beauchamp nie był egzegetą-filologiem, który grzebie w słownikach i gramatykach, aczkolwiek posiadał doskonale przygotowanie filologiczne. Był egzegetą-hermeneutą, ale nie wchodził z nadto w zakamarki filozofii czy metodologii. Jego hermeneutyka mieściła się w tekście biblijnym według starej zasady: „Sacra Scriptura in semetipsa interpretatur”.

Punktem wyjścia dla jego analiz był genezyjski opis stworzenia. Gdy zrozumie się opis dzieła stworzenia, zdobędzie się klucz interpretacyjny dla całej Biblii: Pierwszego i Drugiego Testamentu. Dzieło stworzenia nie jest aktem przemocy, lecz dobroci. Jako egzegeta tekstu Biblii Beauchamp był teologiem stworzenia.

Dla niego ideą centralną była jedność dwóch Testamentów, jedność globalna, nie tylko chronologiczna, jedność od pierwszego wersetu księgi Rodzaju po ostatni werset Apokalipsy. Biblia od Genesis

---

³ Jest to już opus postumum. Warto przytoczyć tytuły osmiu artykułów z *Etudes* pomieszczonych w tym zbiorze, gdyż to daje obraz obszaru badawczego Beauchampa: 1) *Au commencement, Dieu parle, ou les sept jours de la creation*; 2) *La prière a l'...cole des Psaumes*; 3) *La Bibie, livre d'espérance*; 4) *Etre un héritier de la Bible. Le trait d'union judéo-chrétien*; 5) *Election et universalité dans la Bible*; 6) *L'Eglise et le peuple juif*; 7) *Un éclairage biblique sur l'éthique*; 8) *La violence dans la Bible*.

⁴ *La Croix*, 24 IV 2001, s. 25.

do Apokalipsy wskazuje na sens życia – owego sensu poszukiwał Beauchamp w całej Biblii. Ośrodkiem tego jest Zmartwychwstanie Jezusa – to, które było wydarzeniem, i to, które przeżywamy w Kościele.

Psalmy jako lektura, medytacja i modlitwa, czyli – jak to sam określił „nocą i dniem” stały się dla niego oddechem ludzkiej i kosmicznej egzystencji.

Być spadkobiercą Biblii („être un héritier de la Bible”) to nie tylko uznanie czegoś, co do mnie należy, lecz „życie w sobie” („le vivre en soi-même”). A to dokonuje się przez Chrystusa. Być spadkobiercą Biblii to znaczy być gotowym do czytania i głoszenia jej wszędzie, gdzie tylko może wydać owoce.

Henri Madelin, redaktor naczelny Etudes, gdzie Beauchamp pomieszczał swoje egzegetyczne eseje, napisał o nim: „Paul Beauchamp, ustawiczny mierniczy Biblii („continuel arpenteur de la Bible”)» okazał się inicjatorem niezwyklej lektury Pisma.

Jak na drodze do Emaus, był on interpretatorem Tego, który mówi do nas podczas drogi i otwiera nasze ociężałe serca na zrozumienie wszystkiego, co Go dotyczy⁵.

---

⁵ P. Beauchamp, Testament biblique, s. 5.